

УНІФІКАЦІЯ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЯ ВАРІАНТІВ ОДНОГО СЛОВА *КОРЕГУВАТИ* / *КОРИГУВАТИ* В НАУКОВИХ ТЕКСТАХ ТА ТЕРМІНОЛОГІЇ

Голінатий Олексій Петрович

ORCID ID: 0000-0002-7604-6916

канд. філол. наук, викладач кафедри мовної підготовки

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Україна

Актуальність дослідження. Питання уніфікації та стандартизації української термінології залишається актуальним, оскільки в терміносистемі досі трапляються варіанти слова з одним лексичним значенням, що суперечить основним принципам термінотворення.

Одним із найпоширеніших способів поповнення термінологічної лексики є використання запозичень з обов'язковою фонетичною та граматичною адаптацією, яка спрощує засвоєння лексичної одиниці, безпосередньо запозиченої кількома мовами з єдиного джерела або за посередництвом проміжних мов [2]. Стихійність такого процесу та вплив позамовних чинників можуть призвести до плутанини й появи варіантів одного слова, що є вкрай не бажаним для термінотворення, оскільки «лексична стандартизація взагалі та термінологічна стандартизація зокрема мають включати стандартизацію системи правопису, стандартизацію граматики, так само як і стандартизацію правил та процедури побудови терміносистем» [5].

Прикладом є дієслова *корЕгувати* й *корИгувати* (та похідні від них), якими доводиться послуговуватись у різних наукових сферах (корИгування якості життя, корИгувати вимову, коефіцієнт корИгування, корЕгування програми, корЕгувальний вплив на поведінку дитини тощо [1; 4]). Тлумачні словники подають обидва варіанти як взаємозамінні, проте коли лексема стає науково маркованою чи складовою термінологічної сполуки, обов'язковим є її приведення до єдиної кодифікованої форми з урахуванням діахронічного і синхронічного аспектів словотворення.

Мета роботи: розкрити причиново-наслідкові зв'язки появи варіантів одного слова *корЕгувати* / *корИгувати* та обґрунтувати нормативність останнього.

Матеріали дослідження: лінгвістичні (тлумачні й термінологічні) словники, медичні наукові видання, корпуси української мови (UNLC, ГРАК-10). Використано зіставний та порівняльно-історичний (етимологічний аналіз) **методи**.

Результати. Варіанти слова *корЕгувати* / *корИгувати*, очевидно, виникли через польське (*korudawać*) та російське (*корригировать*, *коррегировать*) посередництво з латинської мови (лат. *corrigo* «випрямляю, направляю, скеровую; виправляю, поліпшую») [3]. Форма з **-и-** утворилася з урахуванням правила фонетичної адаптації запозичених лексем в українській мові, названим правилом «дев'ятки». Крім того, саме вона є нормативною в усіх без винятку слов'янських мовах (пор. також бр. *карыгіраваць*, ч. *korigovati*, слц. *korigovat'*, болг. *коригирам*, м. *коригира*, срб. *кориговати*, хрв. *korigovati*, слн. *korigirati*) [3]. Форма з **-е-** своєю чергою зумовлена впливом семантично споріднених утворень типу *корЕктор*, *корЕктура*, *корЕкція*, проте в них наявність **-е-** є етимологічно виправданою, оскільки твірним був інший словотвірний формант: *корЕктура* < лат. *corrēctūra* «виправлення», *корЕктний* < лат. *correctus* «виправлений, правильний», *корЕктив* < лат. *correctivus* «виправний» [3].

Про доцільність послуговуватися варіантом *корИгувати* свідчить інша запозичена словотвірна модель, пор. *дирЕктива* (< лат. *dīrēctīvus* «скерований,

упроваджений» < лат. *dīrēctus* «прямий»), *дирЕкція*, *дирЕктор* (< лат. *dīrēctor* «той, хто спрямовує, направляє»), але *дирИгувати* (< лат. *dīrigere* «скеровувати, спрямовувати») [3].

Приклади демонструють, що аналізовані запозичені слова латинського походження з етимологічним *-i-* вказують на віддієслівну похідність, а запозичення з етимологічним *-e-* – відіменну. Отже, варіант *корЕгувати*, попри наявність у загальнономовних тлумачних і фахових термінологічних словниках різних періодів, є асистемним штучно введеним під впливом мови-посередника лексичним утворенням і його варто уникати в текстах наукового стилю та термінотворенні.

Висновки. З огляду на етимологію спільнокореневих лексем, а також правописні норми для слів іншомовного походження вважаємо доцільним використовувати в наукових текстах та термінології дієслово *корИгувати* та його похідні (*корИгування*, *корИгувальний*, *корИгувальник*, *корИгований* та ін.) як уніфіковані та стандартизовані відповідно до вимог творення українських лексем іншомовного походження.

Список використаних джерел:

1. Генеральний регіонально анотований корпус української мови. – Режим доступу: <https://parasol.vmguest.uni-jena.de/grac/query?corpname=grac10>.
2. Д'яков А. С. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. – К.: Вид. дім «KM Academia», 2000. – 2016 с.
3. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, Т. Б. Лукінова, В. Г. Склярєнко, О. Б. Ткаченко. – Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – К.: Наукова думка, 1985–2012.
4. Український національний лінгвістичний корпус – Режим доступу: https://svc.ulif.org.ua/UNLC/virt_unlc_4.5/.
5. Carmel Heah Lee Hsia. The Influence of English on the Lexical Expansion of Bahasa Malaysia. – Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1989. – 386 p.

Голінатий О. П. Уніфікація та стандартизація варіантів одного слова *корЕгувати* / *корИгувати* в наукових текстах та термінології / Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень: матеріали V Міжнародної наукової конференції, м. Київ, 24 лютого, 2023 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2023. С. 186-187.

ISBN 978-617-8126-13-1

DOI 10.36074/mcnd-24.02.2023